



Επίκαιρα

Θέματα Συνταγματικού Δικαίου

Υπεύθυνος ύλης: Ξενοφών Κοντιιάδης

Ιούνιος 2018, Τεύχος 77

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Το κλίμα αλλάζει: Μερική συννεφιά με αυξανόμενους δικαστικούς αγώνες», James Fowkes
- «Η ανθεκτικότητα της ευρωπαϊκής δημοκρατίας», Ξενοφών Κοντιιάδης
- «Λιγότεροι βουλευτές, καλύτερη Δημοκρατία», Θεόδωρος Φορτσάκης
- «Το βέτο του Ματαρέλα», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Θεσμικά αντίβαρα και ιστορικά βάρη», Νίκος Παπασπύρου
- «Συνταγματικές και πολιτικές πλειοψηφίες», Γιώργος Σωτηρέλης
- «Κρίση ναι, συνταγματική κρίση όχι», Χάρης Τσιλιώτης

Προγράμματα

- Empowering professional and refugee communities to detect, identify, address and prevent sexual and gender based violence in Greece

Εκδηλώσεις

- Παρουσίαση - συζήτηση της επετειακής επανέκδοσης του έργου του Αναστασίου - Ιωάννου Δ. Μεταξύ «Το δίκαιο της ανάγκης και η διάσταση νομολογίας ΣτΕ και Αρείου Πάγου», 15 Μαΐου 2018 στο αμφιθέατρο της Γενναδειού Βιβλιοθήκης Cotsen Hall

Το κλίμα αλλάζει: Μερική συννεφιά με αυξανόμενους δικαστικούς αγώνες.

James Fowkes, Καθηγητής Διεθνούς Δικαίου, Πανεπιστήμιο Münster

Πώς θα αντιμετωπίσουν τα δικαστήρια την κλιματική αλλαγή; Όσον αφορά συγκεκριμένες συνέπειές της, οι δικαστές ήδη ασχολούνται αποτελεσματικά με το ζήτημα εδώ και χρόνια, σε υποθέσεις περιβαλλοντικού δικαίου. Αλλά μόνο από το 2015 και μετά δικαστές σε όλο τον κόσμο έχουν αρχίσει να ασχολούνται ειδικά με την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και τους επόμενους μήνες αναμένονται σημαντικές εξελίξεις.

Ήδη την ώρα που γράφω οι δικαστές στο δικαστήριο της Χάγης εκδικάζουν την έφεση της ολλανδικής κυβέρνησης κατά της απόφασης του 2015 στην υπόθεση *Urgenda Foundation*. Η απόφαση αυτή, η πρώτη παγκοσμίως του είδους της, έκρινε ότι η κυβέρνηση έπρεπε να μειώσει, μέχρι το 2020, τις εκπομπές αερίων κατά 25% σε σχέση με τα επίπεδα του 1990, ακυρώνοντας την απόφαση της κυβέρνησης να επιδιώξει μια πιο περιορισμένη μείωση. Εκτός από το προφανές ζήτημα αν η απόφαση θα εκτελεστεί, η έφεση αποτελεί σημείο αναφοράς για δύο ευρύτερα, σημαντικά ζητήματα.

Το πρώτο ζήτημα είναι ότι χώρες που εκπέμπουν τα περισσότερα αέρια δεν είναι εκείνες που διαθέτουν και τα πιο ισχυρά δικαστήρια. Η έφεση της Ολλανδίας θα δείξει σε ποιο βαθμό οι ανώτεροι δικαστές σε συστήματα πιο περιορισμένου δικαστικού ελέγχου θα λάβουν υπόψη την κλασική διάκριση των εξουσιών, ενόψει των επιχειρημάτων ότι η κλιματική αλλαγή αποτελεί ειδική περίπτωση – και ειδικά ενόψει του γεγονότος ότι η ολλανδική κυβέρνηση φαίνεται να λαμβάνει μέτρα υιοθετώντας έναν αυστηρότερο στόχο ακόμη και εκκρεμότητας της έφεσης. Αυτό θα πρέπει να φέρει στο μυαλό μας την υπόθεση *Thompson*, μια παρόμοια περίπτωση στη Νέα Ζηλανδία το 2017. Οι δικαστές του Ανωτάτου Δικαστηρίου έκριναν ότι η κυβέρνηση είχε ενεργήσει παράνομα επειδή δεν επανεξέτασε τους στόχους για την κλιματική αλλαγή, αλλά δεν εξέδωσε εντολή εκτέλεσης της απόφασης διότι μια νέα κυβέρνηση, με αυστηρότερους στόχους, είχε έρθει στην εξουσία.

Δεύτερον, θα μάθουμε περισσότερα σχετικά με το εάν τα δικαστήρια μπορούν να διαδραματίσουν ενεργό ρόλο στο πλαίσιο της διεθνούς πολιτικής για την εκπομπή αερίων. Ο ρόλος αυτός είναι αυτονόητος στη συνταγματική θεωρία για το εσωτερικό των εννόμων τάξεων, αλλά θα ήταν ενδιαφέρον να εφαρμοστεί στο πλαίσιο του παγκόσμιου αδιεξόδου στο ζήτημα της κλιματικής αλλαγής. Τα κράτη χρησιμοποιούν τον περιορισμό της δικής τους μείωσης εκπομπών αερίων ως

Άρθρα

- «Το κλίμα αλλάζει: Μερική συννεφιά με αυξανόμενους δικαστικούς αγώνες», James Fowkes
- «Η ανθεκτικότητα της ευρωπαϊκής δημοκρατίας», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Λιγότεροι βουλευτές, καλύτερη Δημοκρατία», Θεόδωρος Φορτσάκης
- «Το βέτο του Ματαρέλα», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Θεσμικά αντίβαρα και ιστορικά βάρη», Νίκος Παπασπύρου
- «Συνταγματικές και πολιτικές πλειοψηφίες», Γιώργος Σωτηρέλης
- «Κρίση ναι, συνταγματική κρίση όχι», Χάρης Τσιλιώτης

διαπραγματευτικό όπλο για να πείσουν άλλα κράτη να συμμετάσχουν, ή απλώς επειδή περιμένουν να δουν τι κάνουν τα άλλα κράτη. Η άρνηση στην αρχική απόφαση Urgenda να δεχθεί ότι η ολλανδική κυβέρνηση θα μπορούσε να περιορίσει τις δικές της προσπάθειες μείωσης των εκπομπών για λόγους άσκησης αυτού του είδους πολιτικής σε διεθνές επίπεδο είναι ίσως το πιο επίμαχο σημείο της. Η τύχη αυτού του επιχειρήματος κατά την εκδίκαση της έφεσης θα έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

Πέρα από το άμεσο βεληνεκές της, υποθέσεις όπως η Urgenda έχουν επίσης βρει μιμητές. Η λίστα δικαστικών διαμαχών που αφορούν την κλιματική αλλαγή περιλαμβάνει πια εκατοντάδες υποθέσεις, σε πολλές ευρωπαϊκές έννομες τάξεις, στην Αυστραλία, τη Βραζιλία, τον Καναδά, την Κολομβία, τον Ισημερινό, την Ινδία, τη Νέα Ζηλανδία, τη Νιγηρία, το Πακιστάν, τη Νότια Αφρική, την Ουγκάντα, καθώς και στο Διαμερικανικό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Πολλές βρίσκονται σε εξέλιξη και φέτος αναμένεται να δούμε αποφάσεις και σημαντικές εξελίξεις.

Αυτές οι υποθέσεις θα μας δώσουν περισσότερα δεδομένα για να αξιολογήσουμε τις στρατηγικές ασθενούς ελέγχου που, όπως είναι αναμενόμενο, τα δικαστήρια υιοθετούν ως προς τα εξαιρετικά περίπλοκα ζητήματα που θέτει η κλιματική αλλαγή. Στην απόφαση Urgenda το Δικαστήριο θεμελίωσε σε μεγάλο βαθμό τις παρεμβάσεις του στο γεγονός ότι η κυβέρνηση είχε απομακρυνθεί από τους δικούς της στόχους, επειδή το ίδιο έκαναν άλλες κυβερνήσεις. Έτσι, το δικαστήριο αναφέρει συχνά για να θεμελιώσει το σκεπτικό του την παραδοχή της ίδιας της κυβέρνησης ότι ένας μεγαλύτερος περιορισμός της εκπομπής αερίων ήταν εφικτός στην πράξη. Η υπόθεση Leghari στο Πακιστάν, μια άλλη καινοφανής υπόθεση που εκδικάστηκε λίγους μήνες μετά την Urgenda, χρησιμοποίησε πολύ διαφορετικές τεχνικές. Τέκνο της νοτιοασιατικής δικαστικής κουλτούρας της νομολογίας του δημόσιου συμφέροντος, θεώρησε την παραβίαση σχεδόν δεδομένη. Αλλά η ευρύτερη λογική είναι παρόμοια κυρίως ως προς την επιλογή του ασθενούς ελέγχου: η απόφαση στην υπόθεση Leghari είναι γενική και επιδιώκει πρωτίστως να υποχρεωθεί η κυβέρνηση να είναι πιο δραστήρια στην αντιμετώπιση του προβλήματος, χωρίς να υπαγορεύει τη μορφή που θα πρέπει να λάβει η δράση της.

Οι στρατηγικές αυτού του είδους πρέπει να αντιμετωπίσουν το βασικό ερώτημα που θέτει ο ασθενής δικαστικός έλεγχος. Το νόημα του ασθενούς δικαστικού ελέγχου είναι, ασφαλώς, να διευκολυνθεί η δικαστική παρέμβαση σε μη παραδοσιακές και αμφιλεγόμενες υποθέσεις, με τη χρήση λιγότερο παραδοσιακών μορφών δικαστικής παρέμβασης. Συνεπώς, πρέπει σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση οι υποστηρικτές της να αναρωτηθούν εάν η προσέγγισή τους είναι πολύ αδύναμη για να πετύχει κάτι περισσότερο από το να διευκολύνει το να φθάσει η υπόθεση ενώπιον των δικαστηρίων – δεν υπάρχει λόγος να χαίρεται κανείς εάν ανάψει μια λάμπα με τόσο χαμηλή ένταση ώστε να μην μπορεί να φωτίσει τίποτα και απλώς φαίνεται αναμμένη. Η αύξηση του αριθμού αυτών των υποθέσεων θα μας δώσει περισσότερα δεδομένα για να εξετάσουμε το ζήτημα αυτό.

Τέλος, οι επόμενοι μήνες θα δώσουν ένα βασικό στοιχείο για το κατά πόσο η εξαιρετική πολυπλοκότητα του ζητήματος της κλιματικής αλλαγής υπαγορεύει ότι τα δικαστήρια επιδεικνύουν υπευθυνότητα επιλέγοντας ασθενείς μορφές δικαστικού ελέγχου, ή εάν μια υπόθεση που βρίσκεται τώρα ενώπιον της γερμανικής δικαιοσύνης δείχνει ένα

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Το κλίμα αλλάζει: Μερική συννεφιά με αυξανόμενους δικαστικούς αγώνες», James Fowkes
- «Η ανθεκτικότητα της ευρωπαϊκής δημοκρατίας», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Λιγότεροι βουλευτές, καλύτερη Δημοκρατία», Θεόδωρος Φορτσάκης
- «Το βέτο του Ματαρέλα», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Θεσμικά αντίβαρα και ιστορικά βάρη», Νίκος Παπασπύρου
- «Συνταγματικές και πολιτικές πλειοψηφίες», Γιώργος Σωτηρέλης
- «Κρίση ναι, συνταγματική κρίση όχι», Χάρης Τσιλιώτης

καλύτερο μονοπάτι. Στην υπόθεση Lliuga κατά RWE προβάλλεται ένα ευφυώς απλό επιχείρημα. Ο ενάγων είναι Περουβιανός αγρότης και ιδιοκτήτης ενός σπιτιού που πλήττεται από έναν παγετώνα που λιώνει. Ο εναγόμενος, ο γερμανικός ενεργειακός κολοσσός RWE, είναι ένας από τους μεγαλύτερους μεμονωμένους υπεύθυνους για εκπομπές αερίων CO₂ στον κόσμο. Ο ισχυρισμός του κ. Lliuga είναι ότι η RWE είναι υπεύθυνη για το ποσοστό των ζημιών στην ιδιοκτησία του που προκαλούνται από την κλιματική αλλαγή, οι οποίες αντιστοιχούν στο μερίδιό της στις παγκόσμιες εκπομπές CO₂ (0,47%). Ως εκ τούτου, η φιλόδοξη και ενδεχομένως εκρηκτική ιδέα είναι ότι μια αγωγή αποζημίωσης μπορεί να βασιστεί μόνο στη γενική σχέση της βλάβης του αιτούντος από την κλιματική αλλαγή αφενός, και στη γενική σχέση του εναγομένου με την κλιματική αλλαγή αφετέρου, αποφεύγοντας έτσι την ανάγκη σύνδεσης συγκεκριμένης βλάβης με συγκεκριμένη δράση της εταιρείας, η οποία είναι συνήθως εξαιρετικά δύσκολη σε περιπτώσεις κλιματικής αλλαγής.

Πρωτοδίκως το Δικαστήριο απέρριψε την αγωγή, όμως στην έφεση απεφάνθη ότι η υπόθεση πρέπει να προχωρήσει στο στάδιο της απόδειξης. Καθώς η στρατηγική στην υπόθεση αυτή είναι εύκολο να ακολουθηθεί σε άλλες υποθέσεις, αφού βασίζεται σε καθολικά αποδεκτούς κανόνες για την προστασία της ιδιοκτησίας και σε γνωστή δραστηριότητα της εταιρίας RWE, η εξέλιξη της έφεσης παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον.

Για τα παραδοσιακά μοντέλα δικαστικού ελέγχου, οι δικαστικές διαμάχες επί ζητημάτων που προκύπτουν από την κλιματική αλλαγή αποτελούν μεγάλη δοκιμασία. Τα ζητήματα αυτά μπορούν να χαρακτηρισθούν «πολυεπίπεδα» ή «πολιτικά ευαίσθητα» ή «πολιτικοποιημένα». Όμως τα παραδοσιακά μοντέλα ίσως αποδειχθούν ανεπαρκή. Όσοι ασχολούνται με τις εξελίξεις της νομολογίας σε ολόκληρο τον κόσμο σε τομείς όπως η υγεία δεν θα εκπλαγούν από την ταχύτητα με την οποία τα ζητήματα που θέτει η κλιματική αλλαγή έγιναν δικαστικά διεκδικήσιμα, και όχι μόνο επειδή η κλιματική αλλαγή αποτελεί εξαιρετική περίπτωση. Έτσι ξεπεράσαμε γρήγορα το ερώτημα εάν τα δικαστήρια θα παρέμβουν στο ζήτημα της κλιματικής αλλαγής και περάσαμε στο πώς, τότε και με ποιες συνέπειες θα παρέμβουν. Όσοι ασχολούνται με το συγκριτικό δίκαιο, αναζητώντας αν μπορούν να συμβάλλουν στη διαχείριση της κλιματικής αλλαγής, θα έχουν μέχρι το τέλος του έτους πολύ περισσότερες γνώσεις.

(επιλογή - μετάφραση: Αλκμήνη Φωτιάδου)

<http://www.icconnectblog.com/>

Η ανθεκτικότητα της ευρωπαϊκής δημοκρατίας

Ξενοφών Κοντιάδης, Καθηγητής Δημοσίου Δικαίου στο Πάντειο Πανεπιστήμιο, Πρόεδρος του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου

Η δημοκρατία στην Ευρώπη βρίσκεται αντιμέτωπη με νέους εχθρούς. Δεν πρόκειται για απειλές όπως αυτές που οδήγησαν στην άνοδο ναζιστικών και φασιστικών καθεστώτων τον Μεσοπόλεμο, αλλά για την ανάδυση ενός νέου τύπου πολιτεύματος, που διεθνώς αποκαλείται «μη φιλελεύθερη» ή «ανελεύθερη» δημοκρατία. Πρόκειται για πολιτικούς ηγέτες, τους οποίους πολλοί χαρακτηρίζουν ως χαρισματικούς, που έχουν αναδειχθεί επικεφαλής κυβερνήσεων μετά από εκλογικές

Άρθρα

- «Το κλίμα αλλάζει: Μερική συννεφιά με αυξανόμενους δικαστικούς αγώνες», James Fowkes
- «Η ανθεκτικότητα της ευρωπαϊκής δημοκρατίας», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Λιγότεροι βουλευτές, καλύτερη Δημοκρατία», Θεόδωρος Φορτσάκης
- «Το βέτο του Ματαρέλα», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Θεσμικά αντίβαρα και ιστορικά βάρη», Νίκος Παπασπύρου
- «Συνταγματικές και πολιτικές πλειοψηφίες», Γιώργος Σωτηρέλης
- «Κρίση ναι, συνταγματική κρίση όχι», Χάρης Τσιλιώτης

διαδικασίες, όμως γρήγορα απενεργοποίησαν τα θεσμικά αντίβαρα και αποδυνάμωσαν βασικές δικαιοκρατικές εγγυήσεις. Παρότι η δράση τους εμφανίζεται τυπικά να ακολουθεί νομιμοφανείς διαδικασίες, στην πράξη ακυρώνουν τις διάφορες μορφές ελέγχου της εκτελεστικής εξουσίας, θέτουν υπό την επιρροή τους τα μέσα ενημέρωσης, καταστρατηγούν τη δικαστική ανεξαρτησία και ποδηγετούν την κοινωνία πολιτών.

Παραδείγματα αυτής της εκφυλισμένης μορφής πολιτεύματος αποτελούν η Ουγγαρία, η Πολωνία, η Τουρκία και η Ρωσία. Στην Ουγγαρία ο λαοφιλής πρωθυπουργός Βίκτωρ Ορμπάν αύξησε τον αριθμό των δικαστών του Συνταγματικού Δικαστηρίου ορίζοντας δικαστές της επιλογής του και μετέβαλε τη δικαιοδοσία του. Στα τακτικά δικαστήρια μείωσε την ηλικία συνταξιοδότησης για να απομακρύνει τους μη ελεγχόμενους από τον ίδιο προέδρους. Σε όλες τις προηγούμενες χώρες τέθηκαν σοβαροί περιορισμοί στην πολιτική αντιπολίτευση, παραβιάζονται συστηματικά τα θεμελιώδη δικαιώματα και οι διαφωνούντες κινδυνεύουν με φυλάκιση. Η απαξίωση του ρόλου των κοινοβουλίων και των πολιτικών κομμάτων συμπληρώνει την εικόνα αποσύνθεσης του δημοκρατικού κράτους δικαίου.

Το κύριο χαρακτηριστικό αυτών των καθεστώτων είναι η λαϊκιστική διακυβέρνηση. Ο λαϊκισμός προκαλεί μια ρηχή ηθικοποίηση της πολιτικής, που μετατρέπει τον πολιτικό διάλογο σε κυνήγι μαγισσών ή, αλλιώς, σε μια πολιτικά κενή αντιπαράθεση περί ατομικής ευθύνης, απομακρύνοντάς τον από τον αναγκαίο αναστοχασμό για την οργάνωση των αντιπροσωπευτικών θεσμών, για το κράτος, τα θεσμικά αντίβαρα και τους ελεγκτικούς μηχανισμούς. Ο λαϊκισμός στην κυβερνητική εξουσία συνεπάγεται την απόπειρα άλωσης του κρατικού μηχανισμού, τις μαζικές πελατειακές σχέσεις, την περιστολή της κοινωνίας πολιτών και της έκφρασης αντιλόγου.

Η δυσπιστία απέναντι στην πολιτική εξουσία δεν ταυτίζεται κατ' ανάγκην με την ιδιώτευση, αλλά ως στοιχείο της δημοκρατικής αρετής της επαγρύπνησης εκφράζεται μέσα από τις ποικίλες πρακτικές της «αντι-δημοκρατίας», που συγκροτούν ένα σύστημα παράλληλο προς τους παραδοσιακούς θεσμούς αντιπροσώπευσης. Το κρίσιμο ζήτημα είναι ότι οι διαδρομές σε αυτό το παράλληλο σύστημα, το οποίο κατ' αρχάς κατοχυρώνεται θεσμικά με βάση τις δικαιοκρατικές συνταγματικές εγγυήσεις, διολισθαίνουν σε έναν μηδενιστικό και λαϊκιστικό, αντιφιλελεύθερο λόγο.

Η απαξίωση, ο εκφυλισμός και οι απειλές κατά των δημοκρατικών θεσμών κάνουν την εμφάνισή τους και σε άλλες χώρες της Ευρώπης, με την ενίσχυση των εθνολαϊκιστικών κομμάτων. Πρόσφατα παραδείγματα αποτελούν η Ιταλία (επικράτηση του Κινήματος των Πέντε Αστέρων), η Γαλλία (ραγδαία άνοδος της Λεπέν), η Γερμανία (AFD), η Τσεχία και η Αυστρία.

Θα επιδείξουν ανθεκτικότητα οι ευρωπαϊκές δημοκρατίες; Ανθεκτικότητα σημαίνει ικανότητα ανάκαμψης από τις επιπτώσεις επικίνδυνων γεγονότων χωρίς να αλλοιώνεται η φυσιογνωμία συγκεκριμένων θεσμών ή οργανισμών (Ξ. Κοντιάδης/Α. Φωτιάδου, Η ανθεκτικότητα του Συντάγματος, 2016). Για χώρες όπως η Τουρκία ή η Ρωσία αυτή η ανάκαμψη δεν μοιάζει πιθανή. Όμως για όσες χώρες ανήκουν στον σκληρό πυρήνα της Ευρώπης θα ήταν πρόωρο να υποστηριχθεί ότι η κατάσταση είναι μη αντιστρέψιμη. Προϋπόθεση για την ανθεκτικότητα της δημοκρατίας στην Ευρώπη είναι να αναλάβουν

Άρθρα

- «Το κλίμα αλλάζει: Μερική συννεφιά με αυξανόμενους δικαστικούς αγώνες», James Fowkes
- «Η ανθεκτικότητα της ευρωπαϊκής δημοκρατίας», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Λιγότεροι βουλευτές, καλύτερη Δημοκρατία», Θεόδωρος Φορτσάκης
- «Το βέτο του Ματαρέλα», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Θεσμικά αντίβαρα και ιστορικά βάρη», Νίκος Παπασπύρου
- «Συνταγματικές και πολιτικές πλειοψηφίες», Γιώργος Σωτηρέλης
- «Κρίση ναι, συνταγματική κρίση όχι», Χάρης Τσιλιώτης

το συντομότερο πολιτικές πρωτοβουλίες τόσο η Ευρωπαϊκή Ένωση όσο και τα ισχυρότερα κράτη-μέλη.

Πηγή: «Πρώτο Θέμα», 20/05/2018

Λιγότεροι βουλευτές, καλύτερη Δημοκρατία

Θεόδωρος Φορτσάκης, Καθηγητής της Νομικής Σχολής Αθηνών, τέως Πρύτανης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών & Βουλευτής Επικρατείας της Ν.Δ.

Ο αριθμός των 300 βουλευτών στη χώρα μας είναι υπερβολικά μεγάλος σε σύγκριση με άλλες χώρες. Με την αναλογία πολιτών/αντιπροσώπων στα νομοθετικά σώματα της Γαλλίας θα είχαμε λιγότερους από 150 βουλευτές, ενώ με την αναλογία που ισχύει στις Κάτω Χώρες σχεδόν 100.

Το ζήτημα δεν είναι μόνο η αυξημένη δαπάνη, από τις πιο υψηλές ευρωπαϊκά. Αυτό το επιχείρημα, βάσιμο και σημαντικό σε συμβολισμό, δεν είναι το μείζον. Ο υπερβολικός αριθμός αποδυναμώνει τη θέση του βουλευτή και κατ' επέκταση την ουσιαστική αντιπροσώπευση των πολιτών. Ο βουλευτής πρέπει να εκλέγεται από ικανό μέρος του εκλογικού σώματος και να διαθέτει επιτελείο και μέσα αποτελεσματικά για την άσκηση των καθηκόντων του. Στο πρωθυπουργοκεντρικό σύστημά μας προέχει η ενίσχυση της νομοθετικής εξουσίας.

Το Σύνταγμά μας προβλέπει ότι ο αριθμός των βουλευτών ορίζεται με νόμο, από 200 έως 300, δηλαδή για τη μείωση δεν χρειάζεται συνταγματική αναθεώρηση. Ο αριθμός των βουλευτών πρέπει να οριστεί σε συνάρτηση με το γενικότερο πλαίσιο ρύθμισης της αντιπροσώπευσης των πολιτών σε όλα τα επίπεδα, αλλά και λειτουργίας της Βουλής. Ειδικότερα, η επιθυμητή μείωση στον ελάχιστο συνταγματικά προβλεπόμενο αριθμό πρέπει να συνοδευθεί από τέσσερις μεγάλες τομές:

1. Θέσπιση σταθερού εκλογικού συστήματος, συνδυαστικού μονοεδρικής πλειοψηφικής εκλογής για τους περισσότερους βουλευτές και απλής αναλογικής με λίστα επικρατείας για τους υπόλοιπους. Έτσι, ενισχύονται όχι μόνο η θέση του βουλευτή, αλλά και η προοπτική κυβερνητικής σταθερότητας, με παράλληλη διασφάλιση μιας ελάχιστης αναλογικής αντιπροσώπευσης, ενώ δίδεται τέλος και στις «πελατειακές» σχέσεις που διαχρονικά καλλιεργεί ο σταυρός προτίμησης.
2. Απαγόρευση συμμετοχής βουλευτών στην κυβέρνηση. Μέχρι σήμερα περισσότεροι από 40 βουλευτές κατά μέσον όρο ασκούν κυβερνητικά καθήκοντα. Βουλευτής ο οποίος αναλαμβάνει κυβερνητικά καθήκοντα θα αντικαθίσταται στη Βουλή οριστικά. Αυτό απαιτεί και η συνταγματικά επιβαλλόμενη διάκριση νομοθετικής και εκτελεστικής εξουσίας. Ούτε γι' αυτό απαιτείται συνταγματική αναθεώρηση.
3. Καθιέρωση ανώτατου ορίου θητειών για τους βουλευτές. Για κάθε βουλευτή μέχρι 12 συνεχής χρόνια υπεραρκούν για τη μέγιστη προσφορά, ενδεχομένως με δυνατότητα επιστροφής έπειτα από ένα διάστημα. Ισόβιοι επαγγελματίες βουλευτές δεν μας χρειάζονται πια. Η ανανέωση του καταλόγου των υποψηφίων χωρίς παράλληλο περιορισμό των θητειών οδηγεί σε αποτέλεσμα αντίστροφο του επιδιωκόμενου, διότι απολήγει στην ενίσχυση των καθιερωμένων. Η θέσπιση ορίου χρειάζεται συνταγματική αναθεώρηση, αλλά τα

Άρθρα

- «Το κλίμα αλλάζει: Μερική συννεφιά με αυξανόμενους δικαστικούς αγώνες», James Fowkes
- «Η ανθεκτικότητα της ευρωπαϊκής δημοκρατίας», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Λιγότεροι βουλευτές, καλύτερη Δημοκρατία», Θεόδωρος Φορτσάκης
- «Το βέτο του Ματαρέλα», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Θεσμικά αντίβαρα και ιστορικά βάρη», Νίκος Παπασπύρου
- «Συνταγματικές και πολιτικές πλειοψηφίες», Γιώργος Σωτηρέλης
- «Κρίση ναι, συνταγματική κρίση όχι», Χάρης Τσιλιώτης

κόμματα θα μπορούσαν να εφαρμόσουν το όριο στην πράξη ακόμα και χωρίς αναθεώρηση.

4. Ενίσχυση των αρμοδιοτήτων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ιδίως των περιφερειών, με περαιτέρω μείωση του αριθμού τους και αύξηση του αριθμού των τοπικών αντιπροσώπων. Έτσι ενισχύεται η αντιπροσώπευση των πολιτών στις «τοπικές» υποθέσεις, που τους αφορούν άμεσα, ενώ οι ΟΤΑ αποκτούν ουσιαστική υπόσταση στον σχεδιασμό και στην υλοποίηση πολιτικών.

Το πολιτικό μας σύστημα νοσεί βαθιά. Επιβάλλονται άμεσες νομοθετικές πρωτοβουλίες. Ας μην προφασιζόμαστε διαρκώς τη συνταγματική αναθεώρηση για να τις αναβάλλουμε. Για την ανανέωση του πολιτικού κόσμου, των πολιτικών ιδεών, την ποιοτική αναβάθμιση της νομοπαρασκευαστικής διαδικασίας και του κοινοβουλευτικού ελέγχου και τελικά της Δημοκρατίας μας. Με γενναίες τομές για τις αναγκαίες μεταρρυθμίσεις. Με απλούς νόμους, να προχωρήσουμε τώρα!

Πηγή: «Η Καθημερινή», 27.05.2018

Το βέτο του Ματαρέλα

Χαράλαμπος Ανθόπουλος, Καθηγητής Δικαίου και Διοίκησης, ΕΑΠ

Σύμφωνα με το άρθρο 92 παρ. 2 του ιταλικού Συντάγματος «Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας διορίζει τον Πρόεδρο του Υπουργικού Συμβουλίου, και μετά από πρότασή του, τους Υπουργούς». Δεδομένου ότι το ιταλικό Σύνταγμα υιοθετεί την κοινοβουλευτική αρχή, ο πυρήνας της οποίας είναι η εξάρτηση της Κυβέρνησης από το Κοινοβούλιο (βλ. το άρθρο 94 του ιταλικού Συντάγματος, το οποίο ορίζει ότι η Κυβέρνηση οφείλει να απολαμβάνει την εμπιστοσύνη των δύο Βουλών και μέσα σε δέκα ημέρες από τον σχηματισμό της υποχρεούται να παρουσιαστεί στις Βουλές για να λάβει την εμπιστοσύνη τους), η εξουσία του Προέδρου της Δημοκρατίας κατά το άρθρο 92 παρ. 2 Συντ. θα πρέπει να ασκείται στην προοπτική σχηματισμού μιας Κυβέρνησης που να έχει την εμπιστοσύνη του Κοινοβουλίου.

Αν ένα κόμμα ή προεκλογικός συνασπισμός κομμάτων έχει ήδη προφανώς και προκαταβολικά την εμπιστοσύνη των δύο Βουλών, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας υποχρεούται να διορίσει ως Πρωθυπουργό το πρόσωπο που υποδεικνύεται από το κόμμα ή τα κόμματα που διαθέτουν από κοινού την κοινοβουλευτική πλειοψηφία. Αλλιώς, όπως κατά κανόνα συμβαίνει στην Ιταλία, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας ξεκινά τη διαδικασία των διαβουλεύσεων, που μπορεί να καταλήξουν σε διερευνητική εντολή στον Πρόεδρο της Βουλής ή της Γερουσίας, με σκοπό τη διακρίβωση της δυνατότητας σχηματισμού Κυβέρνησης που να έχει την εμπιστοσύνη του Κοινοβουλίου, ή αν υπάρχουν βάσιμες πιθανότητες για τον σχηματισμό μιας τέτοιας Κυβέρνησης, σε μια προκαταρκτική ανάθεση εντολής σχηματισμού Κυβέρνησης στο πρόσωπο που θα ηγηθεί, με βάση τη διακομματική συμφωνία, της Κυβέρνησης αυτής, ή σε μια πλήρη ανάθεση εντολής σχηματισμού Κυβέρνησης στο ίδιο πρόσωπο, αν είναι σχεδόν βέβαιο ότι η Κυβέρνησή του θα λάβει την εμπιστοσύνη του Κοινοβουλίου. Ο Σέρτζιο Ματαρέλα επέλεξε να δώσει προκαταρκτική ανάθεση εντολής στον Τζουζέπε Κόντε, τον οποίο υπέδειξαν ως υποψήφιο Πρωθυπουργό το Κίνημα των Πέντε Αστέρων και η Λέγκα του Βορρά, διότι έκρινε ότι χρειαζόταν μια περαιτέρω αποσαφήνιση της πολιτικής κατάστασης. Όσον αφορά στον

Άρθρα

- «Το κλίμα αλλάζει: Μερική συννεφιά με αυξανόμενους δικαστικούς αγώνες», James Fowkes
- «Η ανθεκτικότητα της ευρωπαϊκής δημοκρατίας», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Λιγότεροι βουλευτές, καλύτερη Δημοκρατία», Θεόδωρος Φορτσάκης
- «Το βέτο του Ματαρέλα», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Θεσμικά αντίβαρα και ιστορικά βάρη», Νίκος Παπασπύρου
- «Συνταγματικές και πολιτικές πλειοψηφίες», Γιώργος Σωτηρέλης
- «Κρίση ναι, συνταγματική κρίση όχι», Χάρης Τσιλιώτης

διορισμό των Υπουργών, η μέχρι τώρα κρατούσα ερμηνεία στη θεωρία και στην πράξη, ήταν ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας μπορεί να εκφράσει τις αντιρρήσεις του στον εντολοδόχο Πρωθυπουργό για την επιλογή συγκεκριμένων προσώπων, δεν μπορεί όμως να αρνηθεί την πρόταση του Πρωθυπουργού, παρά μόνο στην περίπτωση που συντρέχουν νομικά κωλύματα για την ανάληψη του υπουργικού αξιώματος. Ωστόσο, από τυπική άποψη, το άρθρο 92 παρ.2 του ιταλικού Συντάγματος δεν εμποδίζει τη μη αποδοχή από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας της πρότασης του υποψηφίου Πρωθυπουργού για έναν συγκεκριμένο Υπουργό, αφού ο διορισμός των Υπουργών προϋποθέτει όχι μόνο την προσυπογραφή του μελλοντικού Πρωθυπουργού αλλά και την υπογραφή του Προέδρου της Δημοκρατίας, δηλαδή τη σύμπτωση των βουλήσεών τους.

Ο Σέρτζιο Ματαρέλα αξιοποίησε αυτή την αδρανή μέχρι σήμερα ερμηνευτική δυνατότητα του άρθρου 92 παρ. 2 Συντ. το οποίο κάνει λόγο για «πρόταση» του Πρωθυπουργού, αλλά όχι για δεσμευτική πρόταση, και αρνήθηκε την τοποθέτηση του ευρωσκεπτικιστή Πάολο Σαβόνα στη θέση του Υπουργού Οικονομικών. Εξάλλου στην Ιταλία, εν αντιθέσει προς την Ελλάδα, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ασκεί έλεγχο συνταγματικής νομιμότητας ή και πολιτικής σκοπιμότητας, και σε άλλες πράξεις κυβερνητικής αρμοδιότητας, όπως τα νομοθετικά διατάγματα και οι πράξεις νομοθετικού περιεχομένου. Δεν υπήρξε λοιπόν στην προκειμένη περίπτωση παραβίαση του Συντάγματος, αλλά απλώς επιβεβαίωση του ρόλου του ιταλού Προέδρου της Δημοκρατίας ως «πολιτικού εγγυητή» του Συντάγματος, κατά το παράδειγμα της προεδρίας του Σάντρο Περτίνι και του Τζόρτζιο Ναπολιτάνο.

Πηγή: «Τα Νέα», 29.05.2018

Θεσμικά αντίβαρα και ιστορικά βάρη

Νίκος Ι. Παπασπύρου, Διδάκτωρ Νομικών του Πανεπιστημίου Χάρβαρντ, Επίκουρος Καθηγητής Δημοσίου Δικαίου στο Πανεπιστήμιο Αθηνών

Ο πρόεδρος Ματαρέλα ασκεί αρμοδιότητα που του παρέχει το ιταλικό Σύνταγμα. Υπηρετεί τον εγγυητικό ρόλο που του επιφυλάσσει η ιταλική έννομη τάξη. Εάν η παρέμβασή του τύχει της αποδοχής του εκλογικού σώματος, έστω κατά μέρος, θα καταγραφεί στην Ιστορία ως γενναία παρέμβαση. Η περαιτέρω δυνατότητα που του παρέχει το Σύνταγμα να διορίσει πρωθυπουργό της επιλογής του, μεταθέτοντας τον χρόνο των εκλογών, δίνει τη δυνατότητα στον ιταλικό λαό με ωριμότητα να λάβει τις επιλογές του.

Δύο ερωτήματα είναι για μας κρίσιμα: Το συνταγματικό πλαίσιο παρέχει αντίστοιχες δυνατότητες στον έλληνα Πρόεδρο; Σε κάθε περίπτωση, ποιοι είναι οι βαθύτεροι όροι βιωσιμότητας της πολιτικής συναίνεσης, η οποία απειλείται στη σημερινή Ευρώπη;

Ι. Στην Ελλάδα, τέτοια δυνατότητα παρεμβάσεως σε αντίστοιχη περίπτωση δεν θα υπήρχε. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας διορίζει και παύει τα μέλη της κυβέρνησης με πρόταση του Πρωθυπουργού. Αυτή η αρμοδιότητα του Προέδρου είναι δέσμια.

Ο λόγος είναι η μονιστική εκδοχή του κοινοβουλευτισμού, όπως έχει επικρατήσει στο πολίτευμά μας. Βάση του πολιτεύματος είναι η εμπιστοσύνη της Βουλής προς την κυβέρνηση. Φορέας της εμπιστοσύνης της Βουλής είναι ο Πρωθυπουργός. Διορίζεται εάν είναι αρχηγός κόμματος που διαθέτει στη Βουλή την απόλυτη πλειοψηφία

Άρθρα

- «Το κλίμα αλλάζει: Μερική συννεφιά με αυξανόμενους δικαστικούς αγώνες», James Fowkes
- «Η ανθεκτικότητα της ευρωπαϊκής δημοκρατίας», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Λιγότεροι βουλευτές, καλύτερη Δημοκρατία», Θεόδωρος Φορτσάκης
- «Το βέτο του Ματαρέλα», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Θεσμικά αντίβαρα και ιστορικά βάρη», Νίκος Παπασπύρου
- «Συνταγματικές και πολιτικές πλειοψηφίες», Γιώργος Σωτηρέλης
- «Κρίση ναι, συνταγματική κρίση όχι», Χάρης Τσιλιώτης

των εδρών. Και εάν κανένα κόμμα δεν έχει απόλυτη πλειοψηφία, ο διορισμός Πρωθυπουργού προϋποθέτει τη διαπίστωση από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, μέσα από συγκεκριμένες και σύντομες διαδικασίες, της δυνατότητας σχηματισμού κυβέρνησης που να απολαμβάνει την εμπιστοσύνη της Βουλής. Εφόσον λοιπόν υπάρχει τέτοια δυνατότητα, ο Πρόεδρος έχει δέσμια υποχρέωση να διορίσει Πρωθυπουργό και, με πρόταση του τελευταίου, τους υπουργούς.

Ας υποθέσουμε λοιπόν ότι ο Πρωθυπουργός που έχει (ή διαπιστώνεται κατά τα ανωτέρω ότι θα έχει) την εμπιστοσύνη της Βουλής προτείνει ως υπουργό Οικονομικών έναν δεδηλωμένο αντίπαλο του ευρώ. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας οφείλει να τον διορίσει υπουργό. Η μόνη εξαίρεση είναι η περίπτωση που η διερεύνηση αποτύχει και διορισθεί Πρωθυπουργός πρόεδρος ανώτατου δικαστηρίου για να διενεργήσει εκλογές. Και σε αυτήν την περίπτωση τον σχηματισμό αναλαμβάνει ο ανώτατος δικαστικός, αλλά, κατά πρακτική του πολιτεύματος, ο Πρόεδρος έχει εγγυητικό ρόλο ώστε η κυβέρνηση (ειδικού σκοπού) να διαθέτει ευρύτερη αποδοχή.

Εξάλλου, οποιαδήποτε εναντίωση του Προέδρου σχετικά με τη σύνθεση της κυβέρνησης θα ήταν ατελέσφορη για έναν απλό λόγο. Ο Πρωθυπουργός θα μπορούσε, είτε επικαλούμενος εθνικό ζήτημα είτε παραιτούμενος, να προκαλέσει άμεσα εκλογές. Το ίδιο μπορούν να επιτύχουν πολιτικά κόμματα που διαθέτουν από κοινού απόλυτη πλειοψηφία, εάν ο Πρόεδρος έθετε όρους στη σύνθεση της κυβέρνησης - όπως έγινε στην Ιταλία.

Ποιος είναι επομένως ο ρόλος του Προέδρου σε περιπτώσεις διακινδύνευσης; Η διαβούλευση με τον Πρωθυπουργό, η ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης, η ήπια και συνεχής προσπάθεια για την ανάσχεση διχαστικών αντιλήψεων και τη διατήρηση ελάχιστων όρων συναίνεσης, σοβαρότητας και εμπιστοσύνης στο κράτος δικαίου. Σε ακραίες περιπτώσεις, ο έλεγχος συνταγματικότητας σε προτεινόμενα προεδρικά διατάγματα.

Εάν αυτά αποτύχουν και το ζήτημα δεν επιδέχεται συμβιβασμούς, υπάρχει η οδός της παραίτησης. Θέτοντας το εκλογικό σώμα ενώπιον των ευθυνών του. Εάν όμως το εκλογικό σώμα είναι σε πορεία αυτοκαταστροφής, το μόνο που η παραίτηση θα προκαλέσει είναι να επιταχύνει την επέλευση της καταστροφής.

Διαφορετικά θα ήταν ενδεχομένως τα πράγματα εάν ο Πρόεδρος είχε άμεση λαϊκή νομιμοποίηση και το πολίτευμα ανέθετε διευρυμένες εξουσίες στον Πρόεδρο. Αυτό συνήθως συμβαίνει σε χώρες με πολυδιασπασμένο πολιτικό σύστημα. Προϋπόθεση ωστόσο είναι η συναινετική παράδοση. Αλλιώς το σύστημα οδηγείται σε αδιέξοδο.

II. Αυτή η παρατήρηση θέτει άφευκτα το ερώτημα: Ποιες είναι οι βάσεις της συναίνεσης; Προφανώς η πολιτική και οικονομική ομαλότητα. Ο πρόεδρος Ματαρέλα, στο διάγγελμά του, τόνισε ότι η ιταλική κυριαρχία επιβεβαιώνεται όταν προστατεύονται οι αποταμιεύσεις των Ιταλών. Και έχει δίκιο. Η Δημοκρατία της Βαϊμάρης κλονίσθηκε όταν οι Γερμανοί είδαν τις αποταμιεύσεις τους να χάνονται και η μεσαία τάξη τα παιδιά της να μένουν άνεργα. Και τελικά κατέρρευσε. Με τα αντισυστημικά κόμματα να πνίγουν την Κεντροδεξιά και την Κεντροαριστερά.

Πώς υπηρετείται η ομαλότητα; Με την κανονικοποίηση της πολιτικής. Όταν οι κοινωνικές διεκδικήσεις μπορούν να προωθηθούν μέσα από το πολιτικό σύστημα και όταν το διακύβευμα της πολιτικής ζωής δεν είναι η κατά κράτος επικράτηση των μεν επί των δε. Πότε αυτή η

Άρθρα

- «Το κλίμα αλλάζει: Μερική συννεφιά με αυξανόμενους δικαστικούς αγώνες», James Fowkes
- «Η ανθεκτικότητα της ευρωπαϊκής δημοκρατίας», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Λιγότεροι βουλευτές, καλύτερη Δημοκρατία», Θεόδωρος Φορτσάκης
- «Το βέτο του Ματαρέλα», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Θεσμικά αντίβαρα και ιστορικά βάρη», Νίκος Παπασπύρου
- «Συνταγματικές και πολιτικές πλειοψηφίες», Γιώργος Σωτηρέλης
- «Κρίση ναι, συνταγματική κρίση όχι», Χάρης Τσιλιώτης

κανονικότητα είναι βιώσιμη; Όταν οι οικονομικές και κοινωνικές δομές διαθέτουν προσαρμοστικότητα στις διαρκώς μεταβαλλόμενες οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες. Η κανονικότητα προϋποθέτει ανοικτές δομές.

Τα spreads δεν είναι φαινόμενο της τρέχουσας δεκαετίας. Αποτελούσαν εργαλείο για τη διαμόρφωση της πολιτικής στο αγγλικό Κοινοβούλιο όλο τον 18ο αιώνα. Η Αγγλία κατόρθωσε να προσαρμόσει το δημοσιονομικό της σύστημα και είχε πολύ χαμηλότερα επιτόκια δανεισμού από τις κλειστές δομές της γαλλικής κοινωνίας και πολιτικής. Η Γαλλία χρεοκόπησε και ο Λουδοβίκος έχασε το κεφάλι του, όταν το σύστημα δεν μπορούσε πλέον να εκμοντερνισθεί εκ των έσω.

Όπως δείχνουν οι εξελίξεις σε χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, η λύση των αντισυστημικών είναι η παλινόρθωση κλειστών δομών. Η ασφάλεια της ημιαπομόνωσης. Και αυταρχικές δημοκρατίες, με δυσπιστία στους φιλελεύθερους θεσμούς. Η κρίση στην Ευρώπη είναι σε μεγάλο βαθμό κρίση δομών. Έχουμε μεγαλώσει με κλειστές δομές. Τις αναζητούμε σε κάθε δυσκολία. Και απαιτούμε από το κράτος να τις εγγυηθεί. Μετατρέποντας την πολιτική σε αρένα.

Πηγή: «Τα Νέα», 29.05.2018

Συνταγματικές και πολιτικές πλειοψηφίες

Γιώργος Χ. Σωτηρέλης, Καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου στο Πανεπιστήμιο Αθηνών

Οι διαφαινόμενες εξελίξεις στο «Μακεδονικό» θέτουν ξανά επί τάπητος το ζήτημα των συνταγματικών διαδικασιών που απαιτούνται για την ψήφιση μιας ενδεχόμενης συμφωνίας. Ειδικότερα το κρίσιμο ζήτημα που πρέπει πλέον να διευκρινισθεί πλήρως σε ό,τι αφορά την ελληνική Βουλή σχετίζεται ιδίως με την απαιτούμενη πλειοψηφία. Έχουν διατυπωθεί κατά καιρούς - άλλοτε λόγω σπουδής και άλλοτε λόγω «ευσεβών πόθων» - διάφορες απόψεις, που ξεκινούν από την απόλυτη πλειοψηφία (δηλαδή τουλάχιστον 151) και φθάνουν μέχρι τα 3/5 (δηλαδή τουλάχιστον 180). Ωστόσο οι πλειοψηφίες αυτές με βάση το ισχύον Σύνταγμα δεν ευσταθούν διότι σε καμία περίπτωση δεν υπάρχει περιθώριο εφαρμογής του άρθρου 28 του Συντάγματος. Ειδικότερα:

Εν πρώτοις, η ψήφιση μιας διεθνούς Συμφωνίας για την επίλυση του προβλήματος δεν έχει - και δεν μπορεί επ' ουδενί να έχει - οποιαδήποτε σχέση με το άρθρο 28 παρ. 2 του Συντάγματος, που απαιτεί πλειοψηφία 3/5 αποκλειστικά και μόνον προκειμένου «να αναγνωρισθούν, με συνθήκη ή συμφωνία, σε όργανα διεθνών οργανισμών αρμοδιότητας που προβλέπονται από το Σύνταγμα».

Πολύ περισσότερο, δεν είναι δυνατόν να γίνει επίκληση της παρ. 3 του ίδιου άρθρου, που απαιτεί απόλυτη πλειοψηφία (151) μόνο στην περίπτωση που η Βουλή πρέπει να ψηφίσει «περιορισμούς ως προς την άσκηση της εθνικής κυριαρχίας εφόσον αυτό υπαγορεύεται από σπουδαίο εθνικό συμφέρον, δεν θίγει τα δικαιώματα του ανθρώπου και τις βάσεις του δημοκρατικού πολιτεύματος και γίνεται με βάση τις αρχές της ισότητας και με τον όρο της αμοιβαιότητας».

Τι ισχύει λοιπόν; Αυτό που ισχύει είναι η συνήθης πλειοψηφία για την κύρωση διεθνών συνθηκών, η οποία, όπως προκύπτει - αναμφισβήτητα κατά την άποψή μου - από τον συνδυασμό των άρθρων 28 παρ. 1, 36 και 67 του Συντάγματος (καθώς και του άρθρου 112 του Κανονισμού της Βουλής), είναι η πλειοψηφία των παρόντων, που δεν μπορεί να είναι μικρότερη από το 1/4 (δηλαδή τουλάχιστον 75).

Άρθρα

- «Το κλίμα αλλάζει: Μερική συννεφιά με αυξανόμενους δικαστικούς αγώνες», James Fowkes
- «Η ανθεκτικότητα της ευρωπαϊκής δημοκρατίας», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Λιγότεροι βουλευτές, καλύτερη Δημοκρατία», Θεόδωρος Φορτσάκης
- «Το βέτο του Ματαρέλα», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Θεσμικά αντίβαρα και ιστορικά βάρη», Νίκος Παπασπύρου
- «Συνταγματικές και πολιτικές πλειοψηφίες», Γιώργος Σωτηρέλης
- «Κρίση ναι, συνταγματική κρίση όχι», Χάρης Τσιλιώτης

Από συνταγματική λοιπόν άποψη, η ψήφιση της διεθνούς συμφωνίας μπορεί να γίνει ακόμη και με μόνες τις ψήφους του ΣΥΡΙΖΑ αν υπάρξει απλώς αποχή ενός αριθμού βουλευτών (π.χ. αν απόσχουν 20, η απαιτούμενη πλειοψηφία είναι 141). Ωστόσο, είναι φανερό ότι η απόφαση για ένα τόσο σοβαρό ζήτημα, το οποίο ταλανίζει επί δεκαετίες τη χώρα μας, απαιτεί πολύ ευρύτερη δημοκρατική νομιμοποίηση από μια τέτοια (σχετική) πλειοψηφία...

Εύχομαι λοιπόν και ελπίζω η μεν συμφωνία που θα έλθει στη Βουλή να κινείται πράγματι στην εθνική γραμμή του Βουκουρεστίου, οι δε πολιτικές δυνάμεις - πλην των γνωστών Λακεδαιμονίων - να σταθούν επιτέλους στο ύψος των ιστορικών ευθυνών τους και να μην αναζητήσουν, και πάλι, «προφάσεις εν αμαρτίαις»...

Πηγή: «Τα Νέα», 30.05.2018

Κρίση ναι, συνταγματική κρίση όχι

Χάρης Τσιλιώτης, Επίκουρος Καθηγητής Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

Η ιταλική κρίση των τελευταίων ημερών αποτελεί ένα case study όσον αφορά τις σχέσεις Αρχηγού του Κράτους, Λαού, Κοινοβουλίου και Κυβέρνησης σε μία αντιπροσωπευτική κοινοβουλευτική Δημοκρατία, όπως είναι η Ιταλία αλλά και η χώρα μας. Σύμφωνα με το άρθρο 92 παρ. 2 του Ιταλικού Συντάγματος του 1948 ο ΠτΔ διορίζει τον Πρωθυπουργό και με πρόταση αυτού τους Υπουργούς. Κατά το άρθρο 94 παρ. 1 ιτΣ η Κυβέρνηση πρέπει να έχει την εμπιστοσύνη και των δύο νομοθετικών σωμάτων, Βουλής και Γερουσίας, και κατά την παρ. 3 του ίδιου άρθρου εντός 10 ημερών από τον σχηματισμό της θα πρέπει να εμφανιστεί εντός του Κοινοβουλίου για να ζητήσει ψήφο εμπιστοσύνης. Μέχρι εδώ οι διατάξεις αυτές μας θυμίζουν τα αντίστοιχα άρθρα 37 παρ. 1 του ελληνικού Συντάγματος για τον διορισμό του Πρωθυπουργού και των Υπουργών και 84 παρ. 1 Σ για την παροχή ψήφου εμπιστοσύνης από την Βουλή στην Κυβέρνηση. Ενώ, λοιπόν, και στις δύο χώρες εμφανίζεται ο ΠτΔ να λειτουργεί στο πλαίσιο του κοινοβουλευτικού πολιτεύματος, το οποίο αφήνει τον τελευταίο λόγο στην Βουλή όσον αφορά τον σχηματισμό της Κυβέρνησης και την εμπιστοσύνη του Κοινοβουλίου προς αυτήν με βάση την κοινοβουλευτική δύναμη των κομμάτων, η ερμηνεία που έχει δοθεί στις διατάξεις αυτές από την θεωρία και την πολιτική πρακτική στην Ιταλία είναι διαφορετική απ' ό,τι συμβαίνει στην Ελλάδα. Έτσι στον Ιταλό ΠτΔ αναγνωρίζεται, σε αντίθεση με τον Έλληνα ομόλογό του, ένα (αναμφίβολα) ευρύ ρυθμιστικό περιθώριο κατά την διαδικασία διορισμού του Πρωθυπουργού και ένα περιορισμένο από τις εκάστοτε πολιτικές περιστάσεις δικαίωμα αρνησικυρίας κατά τον διορισμό των Υπουργών. Βέβαια, τον τελευταίο λόγο έχει το Κοινοβούλιο το οποίο μπορεί να παρέχει ή να άρει την εμπιστοσύνη του στην Κυβέρνηση ή τους Υπουργούς. Στην Ελλάδα ο ΠτΔ είναι αυστηρά δεσμευμένος σε μία τυποποιημένη διαδικασία κατά τις παρ. 2 επ. του άρθρου 37 Σ να διορίζει ως Πρωθυπουργό ή να αναθέτει διερευνητικές εντολές στους αρχηγούς των κομμάτων ή σε όποιον αυτά υποδείξουν, ενώ ακόμη και κατά την δεύτερη φάση των διερευνητικών επαφών του μετά τις διερευνητικές εντολές ο ρόλος του, όπως έχει δείξει η πολιτική πρακτική, είναι περιορισμένος. Κατά συνέπεια στην Ιταλία το κυβερνητικό σύστημα είναι κατά την λογική των checks and balances μη γνήσια κοινοβουλευτικό, στην Ελλάδα αντίθετα μετά την αναθεώρηση του 1986 είναι γνήσια κοινοβουλευτικό και μάλιστα έχει αποκληθεί

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Το κλίμα αλλάζει: Μερική συννεφιά με αυξανόμενους δικαστικούς αγώνες», James Fowkes
- «Η ανθεκτικότητα της ευρωπαϊκής δημοκρατίας», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Λιγότεροι βουλευτές, καλύτερη Δημοκρατία», Θεόδωρος Φορτσάκης
- «Το βέτο του Ματαρέλα», Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Θεσμικά αντίβαρα και ιστορικά βάρη», Νίκος Παπασπύρου
- «Συνταγματικές και πολιτικές πλειοψηφίες», Γιώργος Σωτηρέλης
- «Κρίση ναι, συνταγματική κρίση όχι», Χάρης Τσιλιώτης

Προγράμματα

- Empowering professional and refugee communities to detect, identify, address and prevent sexual and gender based violence in Greece

«πρωθυπουργοκεντρικό». Σύμφωνα με τα ανωτέρω ο Πρόεδρος Mattarella ενήργησε, αν και οριακά, στο πλαίσιο των συνταγματικών αρμοδιοτήτων του και δεν θα πρέπει να συγχέουμε την άσκησή τους από αυτόν με βάση τα ελληνικά δεδομένα. Το πρόβλημά του λοιπόν δεν θα είναι η απίθανη (νομική) παραπομπή του κατά το άρθρο 90 ιτΣ για εσχάτη προδοσία ή παραβίαση του Συντάγματος, που απαιτεί απόφαση της πλειοψηφίας των μελών των δύο νομοθετικών σωμάτων, αλλά η πολύ πιθανή (πολιτική) αποδοκιμασία των επιλογών του εν πρώτοις από το Κοινοβούλιο από το οποίο θα πρέπει να λάβει ψήφο εμπιστοσύνης η Κυβέρνηση του «εκλεκτού» του Carlo Cottarelli, πράγμα μάλλον απίθανο, και εν συνεχεία από τον ιταλικό Λαό, εάν αυτός ενισχύσει στις επιγενόμενες εκλογές τα κόμματα του Κινήματος των 5 αστέρων και της Λέγκα του Βορρά, πράγμα πολύ πιθανό.

Πηγή: «Φιλελεύθερος», 30.05.2018

Προγράμματα

- **Empowering professional and refugee communities to detect, identify, address and prevent sexual and gender based violence in Greece**

Το Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου - Ίδρυμα Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου σε σύμπραξη με τη Γενική Γραμματεία Ισότητας Φύλου και τους Γιατρούς του Κόσμου έλαβαν χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για να υλοποιήσουν διετές πρόγραμμα με τίτλο «Ενδυνάμωση επαγγελματιών που απασχολούνται με πρόσφυγες και της προσφυγικής κοινότητας στην αναγνώριση, αντιμετώπιση και πρόληψη της σεξουαλικής και έμφυλης βίας στην Ελλάδα».

Στόχοι του προγράμματος είναι:

- ✓ Η εμπειριστατωμένη κατανόηση των ποιοτικών χαρακτηριστικών της σεξουαλικής και έμφυλης βίας στο εσωτερικό του προσφυγικού πληθυσμού στην Ελλάδα
- ✓ Η διεύρυνση των γνώσεων και δεξιοτήτων των επαγγελματιών που απασχολούνται σε προσφυγικούς καταυλισμούς ή στο νέο πρόγραμμα στέγασης προσφύγων ΕΣΤΙΑ να εντοπίζουν, να αντιμετωπίζουν και να προλαμβάνουν περιστατικά σεξουαλικής και έμφυλης βίας
- ✓ Η βελτίωση της συνεργασίας και της δικτύωσης των επαγγελματιών, ώστε να αναπτυχθεί μια κοινή προσέγγιση σε αντίστοιχα περιστατικά
- ✓ Η ευαισθητοποίηση της κοινότητας των προσφύγων για ζητήματα σεξουαλικής και έμφυλης βίας.

Θα υλοποιηθούν οι παρακάτω δράσεις:

- χαρτογράφηση των μορφών έμφυλης βίας που καταγράφονται στους προσφυγικούς πληθυσμούς ανά την ελληνική επικράτεια,
- διοργάνωση εργαστηρίων με εμπλεκόμενους (κοινωνικούς λειτουργούς, ιατρούς, ψυχολόγους, δικηγόρους κ.λπ.),
- παραγωγή εγχειριδίου για επαγγελματίες με βέλτιστες πρακτικές για την αναγνώριση της βίας και τη διαχείριση των περιστατικών,
- ενημέρωση και ενδυνάμωση προσφύγων και θυμάτων βίας σε προσφυγικούς καταυλισμούς και δικαιούχους του

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Προγράμματα

- Empowering professional and refugee communities to detect, identify, address and prevent sexual and gender based violence in Greece

Εκδηλώσεις

- Παρουσίαση - συζήτηση της επετειακής επανέκδοσης του έργου του Αναστασίου - Ιωάννου Δ. Μεταξά «*Το δίκαιο της ανάγκης και η διάσταση νομολογίας ΣτΕ και Αρείου Πάγου*», 15 Μαΐου 2018 στο αμφιθέατρο της Γενναδείου Βιβλιοθήκης Cotsen Hall

προγράμματος στέγασης ΕΣΤΙΑ,

- παραγωγή ενημερωτικού υλικού για την έμφυλη βία και διανομή στις προσφυγικές κοινότητες.

Αν ενδιαφέρεστε για συμμετοχή στο πρόγραμμα ή για περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να επικοινωνήσετε με την Εκτελεστική Διευθύντρια του Ιδρύματος Τσάτσου κυρία Μαρία Μουσμότη (centre@cecl.gr)

Εκδηλώσεις

- Παρουσίαση - συζήτηση της επετειακής επανέκδοσης του έργου του Αναστασίου - Ιωάννου Δ. Μεταξά «*Το δίκαιο της ανάγκης και η διάσταση νομολογίας ΣτΕ και Αρείου Πάγου*»

Παρουσία της Α.Ε. του Προέδρου της Δημοκρατίας Καθηγητού κ. Προκοπίου Παυλοπούλου, το Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου - Ίδρυμα Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου και οι Εκδόσεις Ευρασία διοργάνωσαν με επιτυχία την Παρουσίαση - Συζήτηση της επετειακής επανέκδοσης του έργου του Αναστασίου - Ιωάννου Δ. Μεταξά «*Το δίκαιο της ανάγκης και η διάσταση νομολογίας ΣτΕ και Αρείου Πάγου*».

Ευχαριστούμε όλους τους συμμετέχοντες για το ενδιαφέρον τους.



ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εκδηλώσεις

- Παρουσίαση - συζήτηση της επετειακής επανέκδοσης του έργου του Αναστασίου - Ιωάννου Δ. Μεταξά «*Το δίκαιο της ανάγκης και η διάστασις νομολογίας ΣτΕ και Αρείου Πάγου*», 15 Μαΐου 2018 στο αμφιθέατρο της Γενναδείου Βιβλιοθήκης Cotsen Hall



www.cecl.gr
Επικοινωνία: centre@cecl.gr